

УДК 821.161.2

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДІЖНИХ СЛЕНГІВ

Гелена ЛИСЕНКО, Зінаїда ЧЕПУРНА (Київ, Україна)

e-mail: zinaida0402@ukr.net

ЛИСЕНКО Гелена, ЧЕПУРНА Зінаїда. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО МОЛОДІЖНИХ СЛЕНГІВ

У статті виділено найзагальніші особливості німецьких та українських молодіжних сленгів, пояснюється причина їхнього виникнення та пропонується аналіз лексичних та граматичних особливостей з урахуванням історичного ракурсу. Молодіжний сленг представлений як найбільш динамічна мовна система, яка дзеркально відображає нову соціальну парадигму функціонування мови. Цей мовний феномен відомий у Європі щонайменше протягом п'яти століть. Об'єктом вивчення останніх досліджень є зокрема і соціальна диференціація мови. А, отже, тема українського молодіжного сленгу розглядається у контексті існування двомовності в Україні.

Ключові слова: сленг, мовна система, диференціація мови, лексико-граматичні особливості.

LYSENKO Gelena, CHEPURNA Zinaida. LEXICOAL-GRAMMATIC FEATURES OF GERMAN AND UKRAINIAN YOUTH SLEGS

The article highlights the common features of the German and Ukrainian youth slangs, explains the reason for their occurrence and offers an analysis of lexical and grammatical features, taking into account the historical perspective. Youth slang is presented as the most dynamic language system, mirroring the new social paradigm of language functioning. This linguistic phenomenon is known in Europe for at least five centuries. The object of study of recent research is including the social differentiation of language. And, therefore, the topic of Ukrainian youth slang is considered in the context of the existence of bilingualism in Ukraine. Simplification of grammar and syntax, which is a sign of the tendency of linguistic economy, is observed in spoken conversation, via SMS, e-mail, and comments on the Internet. It is possible to create an internal resource for the creation of various resources that are not enough until the creation of slang through all of the interchange of Ukraine's Ukrainians from living spilkuvani. Globalization and intercultural exchange contribute to the penetration of different cultures of the same types of leisure, interests, musical preferences, films, which in turn promotes the emergence of identical borrowings, calculations. In the thematic context, the youth vocabulary of both languages also covers similar thematic series – leisure, education and work, relations between women and men, music, money, cinema, etc. In the language of youth, there are tangible motives for self-expression and separation. Analogies and parallelism in the creation of youth slang in the Ukrainian and German languages are evident; a specific cultural aspect and the use of specific lexemes that are specific to a particular language and culture.

Key words: slang, language system, language differentiation, lexical and grammatical features.

Мова народу не існує незалежно від суспільства, а функціонує у ньому і пов'язана з ним взаємозв'язками та взаємовпливами. Існування різних форм буття національної мови та стратифікація словника обумовлені такими чинниками як структура та ієрархія суспільства, суспільні ролі, комунікаційні ситуації та ін. Молодь, наприклад, вирізняється серед інших вікових категорій своєю креативністю, неабиякою жагою до експериментів як стосовно зовнішності та дозвілля, так і їхнього ставлення до мови, активною словотворчістю, винахідливістю. Креативність молоді виявляється у розмаїтті неологізмів, римованих виразів, екзотизмах, змінах значень слів, у різноманітних стилістичних засобах, як, наприклад, іронії, гротеску, метафорах, якими багата мова молоді. У статті ми ставимо за мету розгляд одного з аспектів вивчення молодіжного сленгу, зокрема лексико-граматичних особливостей німецького і українського молодіжних сленгів, а також їхні найзагальніші особливості. **Актуальність** даної теми очевидна, оскільки молодіжний сленг як найбільш динамічна мовна система дзеркально відображає нову соціальну парадигму функціонування мови. Молодіжний сленг як мовний феномен відомий у Європі щонайменше протягом п'яти століть, де він існував з часів появи перших університетів у формі студентського жаргону.

Вивчаючи цю тему більш детально, можна виділити найзагальніші особливості німецьких молодіжних сленгів: 1. Зміна семантики існуючих слів, творчий підхід до зміни значень. Найяскравіший приклад – архаїчний прикметник *geil*, який донедавна мав суто еротичний характер, але завдяки активному використанні у молодіжній мові у значенні *wunderbar, hervorragend*, втратив еротичне забарвлення та увійшов у повсякденну мову.

У іменника Bullen завдяки вживанню молоддю з'явилося значення *Polizei*. 2. Творення лексики молодіжного сленгу афіксальним способом за допомогою суфіксів та префіксів, не лише загальнономовних, а й суто сленгових, напр. *-o* (*Schizzo = Schizzofrenie, claro = klar, logo = logisch*), *-i* (*Knasti, Tussi, Spasti, Alki*). Віднедавна спостерігається тривожна тенденція до творення прикметників з суфіксом, навіть для тих слів, які в стандартній мові вже мають усталений прикметник, створений іншим способом. 3. Утворення прикметників та прислівників найвищого ступеня за допомогою префіксів *super-, mega-, ober-, end-, übel(st)-, derb(st)-, hyper-, ur(est)-*. Часто зустрічаються поєднання декількох префіксів одночасно: *Das*

war ein megaspitzenklasse Konzi. 4. Поширеність так званих фекалізмів та слів на сексуальну тематику. На перший погляд фекалізми здаються образливими, проте дуже часто вони мають позитивний або нейтральний зміст: *Mich fickt der Eisbär* = Мені холодно. *Mich fickt die Sonne* = *Mich blendet die Sonne*, *porno* = *super*, *geil*. 5. У молодіжній мові зустрічаємо досить часто дискримінуючі назви, наприклад, такі як *Nigger* = (*Afroamerikaner*), *Mafiatorte* = (*Pizza*), *Kanake* = (*Ausländer*); *Penner* (*Obdachloser*, або у якості образливого звертання). 6. Висока продуктивність утворення неологізмів, часто на основі вже існуючого мовного матеріалу: *alken*, *bollern*, *röntern*, *zulaufen lassen*, *picheln*, *hacken*, *sich vollknallen*, *sich anflascheln*, *sich was hinter die Schürze gießen*, u.s.w. = *sich betrinken*; *paletti*, syn. *Bingo* = *alles bestens*, *alles klar*; *lull und lall*, syn. *ausgepowert*, *empty* = *erschöpft*, *uninteressiert*. 7. Висока продуктивність скорочень: як в українському, так і в німецькому молодіжному сленгу досить поширена апокопа *Konzi* (*Konzert*), *Perso* (*Personalausweis*), *logo* (*logisch*), *Promi* (*Prominenter*), *Provo* (*Provokateur*), *Spasti* (*Dummkopf*), *Tussi* (*Thusnelda*), *Alki* (*Alkoholiker*), *KiWi* (*Kirschwhiski*), *Komposti/Kompi* (*Komposthaufen*). Зустрічається акросемія (скорочення початкових літер), наприклад, *GV* (*Geschlechtsverkehr*). 8. Креативне використання знаків сучасної попкультури, реклами, кіно, найчастіше у вигляді значної кількості запозичень з іноземних мов (переважно з англійської, італійської, латини). Часто спостерігаємо тенденцію до змішування мов, утворення нових мовних одиниць на основі запозиченого та рідного мовного матеріалу: *ausgepowert*, syn. *empty* (від англ. *power*) = *total entmutigt*, *entkräftet*; *beamem* (від англ. *to beam* – *glänzen*, *grell leuchten*) = *gut funktionieren*; *relaxen* (від англ. *to relax*) = *sich ausruhen*; *Softi* (від англ. *soft*) = *nicht abgehärteter Jungling*; *Trouble* (від англ. *trouble*) = syn. *Zoff*, *Streit*.

Часто спостерігаємо звуження або розширення первісного значення запозиченої лексеми до певного конкретного значення. Лексема *cool*, наприклад, одна з найбільш вживаних у молодіжному сленгу англійської мови, (нім. *kühl*, *kalt*) отримала у німецькому сленгу розширене значення – 1. *gelassen*, *ruhig* (*lieber cool als schwul*); 2. *hervorragend* (*Ich hab mir wieder mal einen coolen Job gekrallt*). На противагу цьому значення лексеми *feeling* зводиться у німецькому молодіжному сленгу до *Empfindung*, *Stimmung* замість стандартного 1. *Gefühl*, *Empfindung*, *Stimmung* (почуття, відчуття), 2. *Gesinnung* (переконання), 3. *Gefühlssinn* (сприйняття). Подібну тенденцію спостерігаємо і з лексемою *freak*, яка у німецькій мові має п'ять значень, а у німецькому молодіжному сленгу зводиться до значення *Typ* (*Motorrad-Freak*, *Fußball-Freak*). 9. Багатство комедійно-іронічних ефектів, гра слів, словотворчість: *Massage* (*Schlägerei*), *Teppigporsche* (*kleiner Hund*), *Erzeugerfraktion* (*Eltern*), *Münzmallorca* (*Solarium*), *Intelligenzallergiker* (*dummer Mensch*), *Korallenriff/ Clearasil-Testgelände* (*pickeliges Gesicht*). Досить поширені репліки з елементами метафоричності, з тенденцією до гіперболи: *Obermacker* (*Direktor*). Молодіжний сленг надзвичайно багатий на образність, фразеологію: *alt aussehen* (*Image verlieren*), *tanken* (*trinken*), *nicht richtig ticken* (*verrückt sein*), *ich glaub mein Schwein pfeift* (*Ausdruck der Missbilligung*). 10. Закон мовної економії діє у молодіжному сленгу у повній мірі, і стосується це не лише тенденції до скорочення слів, а і значного спрощення граматики (вилучення прийменників, спрощення за аналогією СМС), відхилення від орфографічних норм (графостилістичний засіб), спроба передати звучання на письмі (*gail*, *sooo*, *wAhnsinnig*). Поширена також просодична мовна гра, фонетичне стирання (*haste* замість *hast du*). 11. Подовження слів (*Schleimi*, *Knasti*, *Komposti*). 12. Діалектизми: *tiffig* (*urst*, *riesig* – слово не має предметного значення і слугує для утворення найвищого ступеня), *dulli* (österg. = *super*, *tierisch*; походить від *tool*), *Katonga* (синоніми *Zippelgusse*, *Sumpfralle* = негарна дівчина, страшко, атомна війна), *Mumien* (schweiz. синоніми *Erzeuger*, *Grufties*, *Kalkeisten*, *Alte* = предки, родики, старі, олду). 13. Велика кількість оцінювальних елементів (*echt*, *fett*, *total*, *cool*, *erste Sahne*, *affengeil*, *saugeil*, *porno*). 14. Підсилюючі частки (*echt geil*, *echt erste Klasse*, *das ist voll Scheiße*). 15. Вигуки, звертання (*ey*, *Manno*, *Mensch*), незмістовні слова для заповнення пауз (*sag ich mal*, *Mann*, *Mensch*, *ne*, *gell*), висловлення невпевненості (*irgendwie so*, *so`ne*) [1, с. 57].

Історично склалося, що в українській культурі мову сприймали переважно не прагматично як засіб комунікації, а як національний скарб – цінну частину національного добутку, який необхідно усіляко плекати і захищати. Тому нелітературні форми залишалися

тривалий час поза увагою українських мовознавців, адже вони вивчали мову не такою, яка вона є, а такою, яка вона має бути.

З набуттям статусу державної перед українською мовою відкрилися можливості для повноцінного її функціонування в усіх сферах життя. Українська мова почала активно вживатися як у державних установах, так і у побуті. На думку Світлани Мартос [2, с. 39-40], одним із наслідків соціальних трансформацій стала зміна співвідношення між ненормативним та нормативним у лексиці. Своєрідний вибух жаргонної, зниженої розмовної та навіть нецензурної лексики стався не лише в усному мовленні, а й у засобах мовної комунікації, художній літературі. У зв'язку з цим у 90-роки минулого сторіччя з'являються дослідження, об'єктом вивчення яких є соціальна диференціація мови. Увагу дослідників привернув молодіжний сленг, оскільки молодь гостріше, ніж інші соціально-демографічні групи, відчуває історичний час, швидше та активніше сприймає його вимоги. У свідомості молоді відображається нова парадигма функціонування мови. Молодь активніше відкидає те, що віджило, або відживає, активніше шукає нове [2, с. 39].

Отже, активне дослідження українського сленгу почалося зовсім недавно. На початку 1998 року був опублікований «Перший словник українського молодіжного сленгу», під редакцією української письменниці мовознавця, журналістки української служби Бі-Бі-Сі, що живе і працює у Лондоні Світлани Пиркало. Дослідженням особливостей українського сленгу, в першу чергу як мови міста, займається Світлана Мартос. Студії з українським молодіжним сленгом проводяться у відділі соціолінгвістики Інституту української мови НАН України. З'явилася низка публікацій статей у цій галузі доктора філологічних наук Лесі Ставицької, яка займається вивченням молодіжного соціолекту не лише у друкованих працях, а і в телепередачах. Дослідниця поняття молодіжного сленгу Ніна Шовгун, наприклад, визначає два джерела творення сленгу: «Молоді відкривають для себе світ, формують власне світосприйняття, створюють досі невідомі реалії та поняття, що потребують найменування (свою музику, моду). Але поряд з тим вони дають нові назви найзвичайнішим, найусталенішим предметам і явищам» [1, с. 93].

Розглядаючи тему українського молодіжного сленгу, не можна залишити поза увагою проблему двомовності в Україні. Варто зазначити, що двомовність та поширення суржиків в Україні гостро ставлять питання про існування суто українського сленгу як такого. Побутує думка, що українська молодь користується російським сленговим словником, тому суто українського сленгу не існує. На думку Світлани Мартос, як вона висловила у науковій статті «Український молодіжний сленг: міф чи реальність» [2, с. 39], це лише на перший погляд відповідає дійсності. За часів СРСР радянська молодь дійсно послугоувалась єдиною системою сленгу – російською (з незначними територіальними відмінностями). Відповідною базою для українського сленгового словника слугували російськомовні сленгізми, адаптовані україномовними носіями до фонетичних законів нашої мови. Проте, зміни у економічному і політичному житті країни, утвердження статусу української мови як державної, а в останні роки агресивна політика Росії по відношенню до України спричинили зміну мовної ситуації: розпочався активний процес глобальної українізації молодіжного словника. Беззаперечно, провідну роль відіграють у цьому плані мовні зміни на території західних областей, звідки тенденції українізації поступово поширюються у східному напрямку. Однозначно можна стверджувати, що українські внутрішньомовні ресурси мовотворення дійсно недостатньо залучаються до творення сленгу через все ще обмежене використання українцями української мови у живому спілкуванні. Натомість, все ще досить широко використовується російськомовний матеріал та суржик.

Отже, тепер розглянемо безпосередньо особливості українського молодіжного сленгу. Як і у німецькій мові тут домінує формування лексичних одиниць шляхом словотвору власними засобами або калькуванням, шляхом запозичення з російської, англійської, іспанської, італійської та інших мов, шляхом семантичної трансформації наявних лексичних одиниць. У молодіжному сленгу добре розвинена образність – він має свою багату систему фразеологізмів та ідіом. Молодіжний сленг має стилістичну маркованість: знижено-грубувату, вульгарну, фамільярну, що забезпечує йому експресію в іронічно-жартівливому ключі.

Молодіжні слова утворюються шляхом додавання афіксів. Активно використовуються суфікси зниженої емоційної маркованості як *от -ха (дипресуха, стипуха, чувуха), -юк (сідюк), -ець (капец), -ло (бабло, хамло), -во (гонево, кидалово), -ас (пивас – пиво)*. Трапляються зменшувано-ласкаві суфікси (*генделик, пусик*).

Широко представлена у молодіжних сленгах семантична трансформація існуючих лексичних одиниць літературної мови. Утворення нових значень існуючих слів (*бабки* замість *гроші*, *лимон* замість *мільйон*, *штука* замість *тисяча*, *подруга* у значенні *жінка*, *дівчина*, *в'їхати*, *доганяти* у значенні *зрозуміти*, *наїжджати* у значенні *тиснути*, *звинувачувати*). Переважно до семантичних трансформацій тяжіють іменники та дієслова. Ніна Шовгун у своїй статті «Молодіжний сленг: причина та шляхи розвитку» [3, с. 30] зазначає, що при семантичній трансформації елементів літературної мови часто спостерігається тенденція до утворення нових видових пар за допомогою нових продуктивних афіксів сленгу, використання яких суперечить вимогам літературної норми: *косити/закосити – «прогуляти», «ухилитися»* замість літературного *косити/скосити*. У цьому випадку видова опозиція виконує диференціюючу роль. Формально дієслова *косити/закосити* складають видову пару, проте семантично вони абсолютно різні. *Косити* означає *наслідувати кого-небудь, удавати з себе*, а *закосити – прогуляти, ухилитися від чого-небудь*. Зміна значень приводить до розриву первинних семантико-синтаксичних зв'язків і спричиняє виникнення нових: *косити під кого?* «*Косити*» вимагає знахідного відмінку у словосполученні «*косити бабло*» (*заробляти великі гроші*).

Молодіжний сленг та розмовне мовлення взагалі тяжіють до мовної економії (закон економії мовних зусиль). У сленгу чітко прослідковується гіпертрофована тенденція до спрощення мови. Виходячи з цього, продуктивним способом творення молодіжного сленгу є усічення. Найпоширеніша форма усічення основ – апокопа (усічення кінцевої частини основи). Усіченню найчастіше підлягають іменники та прикметники, відбувається це переважно без змін семантики (напр. *комп – комп'ютер*, *Мерс – Мерседес*, *мізер – мізерний*, *мало*; *унікал – унікальна, своєрідна людина*). Часто усічення поєднуються з суфіксальним способом, напр.: суфікс *-ар* (*дискар – дискотека*), *-уха* (*стипуха – стипендія*), *-ан* (*Вован*), *-ово, ево* (*кидалово, паливо*) та ін. Одним з різновидів усічення є характерна головним чином для шкільного та студентського жаргону фонетична деформація через графічне скорочення (*зарубіжка* замість *зарубіжна література*, *матра* замість *математика*, *фізра* замість *фізкультура*) [4, с. 83].

Важливий шлях збагачення лексики, не лише молодіжного, а й загальнонаціональної мови загалом – внутрішнє запозичення з субстандартних пластів лексики (з соціолектів). Молодь черпає свій мовний матеріал з професійних жаргонів (головним чином з жаргону поліції, військовослужбовців, шоу-бізнесу, інформаційних технологій), з жаргонів девіантних прошарків суспільства (криміналітету, наркоманів). Лексеми як, наприклад, *децл* (з жаргону наркоманів – *маленька доза*) увійшов до загально молодіжного сленгу як лексична одиниця для позначення будь-чого у незначній кількості. Окрім цього, це слово досить часто згадується у ЗМІ, тому що відомий російський репер взяв його собі як псевдонім. Кримінальний жаргон потрапляє у сленг переважно у трансформованому вигляді. Він засвоюється молоддю не безпосередньо з першоджерела, а пройшовши через інші прошарки суспільства, зазнавши при цьому змін під впливом лінгвокреативного вміння, почуття гумору та потенцій творчого асоціативного мислення молоді. Продемонструвати цю тенденцію можна, наприклад, іменником *фраєр* – крим. *жертва злодія*, а мол. – *чоловік або хлопець*.

Сучасний молодіжний сленг має високу стилістичну маркованість: поширення набувають метафоричність, синекдохи, метонімія (*рило, пачка, морда* замість *обличчя*; *шпала, глист* замість *висока та худа людина*; *граблі* замість *руки*; всі наведені приклади мають негативне забарвлення. Свідченням образності молоді є, наприклад, назва пам'ятника Архангелу на майдані Незалежності, яку кияни дали улюбленому місцю зустрічей – *Бетмен*.

Залучення іншомовних засобів. Запозичення, які належать до системи сленгу, можуть асимілюватися згідно законів української мови. Найпродуктивніше відбувається процес запозичення з англійської (*сеин, паті – вечірка; екшн – пригодницький фільм; гламурно – по*

відношенню до красивих. Модних та багатих людей). Зустрічаються запозичення з іспанської та італійської (*мачо – красень; амиго – друг*), важливе місце займають російські запозичення. Часто фонетично адаптовані до норм української фонетики (*лаве – гроші; прикол – жарт або щось дивне*). Досить часто при запозиченні відбувається звуження значень з лексем, які запозичуються, тобто семантика запозичення вужча і конкретніша ніж переклад стандартною мовою, наприклад, *хаер* (англ. *волосся*) – в українському молодіжному сленгу означає *довге та густе волосся; саунд* (англійський звук), означає не будь-який звук, а лише якісне звучання, звук *dolby surround*.

Компонентом молодіжного сленгу часто стають лайливі слова і мат. Як і в німецькій мові спостерігаємо, що мат не завжди вживається у негативному значенні.

Існує хибна думка, що молодіжний сленг формується виключно на лексичному рівні. Проте, елементи молодіжного сленгу знаходимо і на рівні граматики, синтаксису та фонетики. Спрощення граматики та синтаксису, що є виявом тенденції мовної економії, спостерігаємо у розмовному мовленні, при спілкуванні через СМС, електронну пошту, та коментарі в Інтернеті.

Спостерігаючи паралельні чи, навіть, ідентичні елементи та тенденції, помічаємо граюче поведіння з мовою, бажання експериментувати, образність, метафоричність, прагнення до глобалізації та гротеску, а у деяких випадках гіпертрофовану мовну економію. Глобалізація та міжкультурний обмін сприяють проникненню до різних культур однакових видів дозвілля, інтересів, музичних уподобань, фільмів, що у свою чергу сприяє появі ідентичних запозичень, калькувань. У тематичному плані молодіжна лексика обох мов також охоплює подібні тематичні ряди – дозвілля, навчання та робота, стосунки між жінками та чоловіками, музика, гроші, кіно та ін. У мові молоді відчутні мотиви самовираження та відокремлення.

Аналогії та паралелізм у творенні молодіжних сленгів української та німецької мов очевидні; специфічним також залишається культурологічний аспект та використання конкретних лексем, притаманних конкретній мові та культурі.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Шовгун Н.О. Формування українського сленгу в мовленнєвій діяльності малих соціальних: Н.О. Шовгун/Дис. канд. філол. наук: 10.02.01//Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2000. – 176 с.
2. Мартос С. А. Молодіжний сленг: міф чи реальність? культура слова. // С.А. Мартос– Вип. 62. – К., 2003. – С. 39–44
3. Мартос С. А. Сленг як складова молодіжної субкультури// Південний архів. Філологічні науки: Збірник наукових праць. Випуск XXI. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2003. – С. 111-114.
4. Мартос С. А. Усічення основи як спосіб творення молодіжного сленгу/ С.А. Мартос //Ученые записки Таврического национального университета имени И.В. Вернадского. Серія «Філологія». Том 18(57), №2. – Сімферополь, 2005 – С. 82–84.

REFERENCES

1. Shovgun, N.O. (2000). Formuvannya ukrayins'kogo slengu v movlennyevij diyal'nosti maly'x social'ny'x: dys.kand.nauk. [Formation of Ukrainian slang in the speech activity of small social groups: PhD Thesis]. Kyiv.
2. Martos, S. A. (2003). Molodizhny'j sleng: mif chy' real'nist'? kul'tura slova. [Youth slang: myth or reality? Culture of the word]. Kyiv.
3. Martos, S. A. (2003). Sleng yak skladova molodizhnoyi subkul'tury' //Pivdenny'j arxiv. Filologichni nauky': Zbimy'k naukovy'x pracz'. Vy'pusk XXI. [Slang as a component of youth subculture // Southern archive. Philological Sciences: Collection of research papers. Issue XXI]. Kherson: Vy'davny'ctvo XDU.
4. Martos, S. A. (2005). Usichennya osnovy' yak sposib tvorennya molodizhnogo slengu. // Uchenye zapy'sky' Tavry'cheskogo nacy'onal'nogo uny'versy'teta y'meny' Y'.V. Vernad'skogo. Seriya «Filologiya». [Dropping the base as a way to create a youth slang // Research Notes of Tavricheskyy National V.Vernadsky University. "Philology" series]. Simferopol.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Гелена Лисенко – кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови, ФЛ, КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Наукові інтереси: молодіжний ідеолексикон.

Зінаїда Чепурна – старший викладач кафедри теорії, практики та перекладу німецької мови, ФЛ, КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Наукові інтереси: молодіжний ідеолексикон.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Helena Lysenko – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Professor of the Theory, Practice and Translation of the German Language, of the Philology Department, KPI Igor Sikorsky.

Scientific interests: youth ideolekxikon.

Zinaida Chupurna – Senior Teacher at the Department of Theory, Practice and Translation of the German Language, KPI Igor Sikorsky.

Scientific interests: youth ideolekxikon.

УДК 811.138.1'42

ДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛІНГВА ФРАНКА

Надія ПОЖИДАЄВА (Бахмут, Україна)

e-mail: ponad2008@ukr.net

ПОЖИДАЄВА Надія. ДО ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ АНГЛІЙСЬКОЇ ЛІНГВА ФРАНКА

У рамках статті розглядаються фактори, що поширюють функціональний діапазон англійської лінгва франка та успішності міжкультурної комунікації не звертаючи на порушення норм стандартної англійської мови. Відзначається, що серед таких факторів є процеси інтернаціоналізації, дестандартизації, фосилізації та дискурсної нативізації. Визначаються девіаційні процеси в рамках граматичної системи.

Ключові слова: мовна ситуація, розширюване коло, ідіосинкратичність, девіація від норм, професійна культура, комунікативний інструмент.

POZHIDAIEVA Nadia. ON THE PROBLEM OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF ENGLISH LINGUA FRANCA

The article deals with the phenomenon of English lingua franca (ELF) and its rapid expansion on the territory of Europe. The expanding circle of English incorporates its variety which is used for intercultural communication exclusively by non-native speakers. There is no one who speaks English lingua franca as a native language. Thus, the analysis of its functional value should be focused on the success of communication rather than on the number of deviations from the norms of Standard English for native speakers. The functional range of ELF allows its users to exploit it more liberally without being bound to any specific norms or regulations. In the process of shaping its features English lingua franca is exposed to internationalization, de-standardization, fossilization and discourse nativization. Deviations in the grammatical system are inevitable due to the fact that the communicants belong to different language cultures and social groups. It is also worth mentioning that most of the ELF speakers use it solely for professional purposes inside their professional culture. This fact contributes to the creation of idiosyncratic features of this form of English. So, English lingua franca is promptly becoming a very effective communicative instrument of mighty force. It represents a certain cultural segment in Europe, and enjoys sustainable development.

Key words: linguistic situation, expanding circle, idiosyncrasy, deviation from norms, professional culture, communicative instrument.

Використання англійської мови на території Європи як нерідної в якості лінгва франка привертає увагу багатьох дослідників. Розширення Європейського Союзу за рахунок приєднання до нього неангломовних країн надає англійській мові особливого статусу, тобто статусу мови міжкультурного спілкування, оскільки саме англійська вже набула поширення серед різноманітних професійних груп і культур як єдина мова комунікації. Англійська мова є мовою офіційного листування, бізнес-проектів, тощо, всередині впливових міжнародних компаній, корпорацій, морського бізнесу, логістичних систем. Мовна ситуація в Європі взагалі заслуговує на особливу увагу з боку лінгвістичних досліджень. Багатомовна Європа поступово перетворюється на єдиний культурний простір, що призводить до ситуації, коли необхідним і достатнім є використання єдиної мови для взаєморозуміння всередині той чи іншої професійної культури.

Мовна політика Європейського Союзу спрямована на підтримку культурного та мовного різноманіття, а також на захист мовних меншостей і заохочення до вивчення мови сусідньої культури. Сучасна Європа – це багатонаціональна культура і багатомовна єдність. Законодавчі зусилля ЄС зосереджені на підтримці багатомовності за допомогою певних директив та рекомендацій. Дослідження таких видатних лінгвістів як А. Мейє, А. Доза, Д. Дечи сприяють кращому розумінню складної мовної ситуації в Європі сьогодні.

За останні десятиліття, починаючи з кінця минулого століття, дослідження в різних галузях лінгвістики значно розширили саму парадигму вивчення англійської мови. Концепт англійської набуває іншого змісту, тобто все частіше посилаються на англійську мову як на множину. Це може бути різновиди, варіанти, світова англійська, нова англійська, міжнародна англійська, а також взагалі англійські мови [1, с. 70]. Цілком зрозуміло, що такі форми англійської слід розглядати крізь призму таких сучасних лінгвістичних галузей, як од соціолінгвістика, нейролінгвістика, міжкультурна комунікація, комунікативна лінгвістика, прикладна лінгвістика.